

ד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה כַּחֲצֵת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה כַּחֲצֵת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כַּדָּבָר אֲמַר יְיָ כַּפְלָגוֹת לַיְלָא אֲנִי מִתְגַּלִּי בְּגוֹ מִצְרַיִם:

ה וּמַת כָּל-בְּכוֹרֵי אֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרִעָה הַיֵּשֶׁב עַל-כַּסְאֹו עַד בְּכוֹר הַשְּׂפִחָה אֲשֶׁר
אֲחֵר הָרְחִים וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה:
וּמַת כָּל-בְּכוֹרֵי אֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרִעָה הַיֵּשֶׁב עַל-כַּסְאֹו עַד בְּכוֹר הַשְּׂפִחָה אֲשֶׁר אֲחֵר הָרְחִים וְכֹל
בְּכוֹר בְּהֵמָה:

וּמִמּוֹת כָּל בּוֹכֵרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבּוֹכֵרָא דְּפְרִעָה דְּעֵתִיד לְמַתֵּב עַל כְּרִסֵּי מַלְכוּתֵיהָ עַד בּוֹכֵרָא דְּאַמְתָּא
דִּי בְּתַר רִיחֵיא וְכֹל בּוֹכֵרָא דְּבַעִירָא:

ו וְהִיִּתָּה צַעֲקָה גְדֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא נִהְיִתָּה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף:
וְהִיִּתָּה צַעֲקָה גְדֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא נִהְיִתָּה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף:
וְתֵהִי צוֹחֲתָא רַבָּא בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם דְּכּוֹתִיָּה לֹא הָוֹת וְדְכּוֹתִיָּה לֹא תִסָּף:

ז וְלִכְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְרֹץ-כָּלֵל לְשִׁנּוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד-בְּהֵמָה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה
יְהוָה בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל:
וְלִכְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְרֹץ-כָּלֵל לְשִׁנּוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד-בְּהֵמָה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה בֵּין מִצְרַיִם
וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

ח וְלִכְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְזַק כָּלֵבָא בְּלִישְׁנָה לְמַנְבַּח לְמֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא בְּדִיל דְּתִדְעוּן דִּיפְרִישׁ יְיָ בֵּין
מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל:

~~~~~ רש"י ~~~~~

(ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה', בְּעֵמְדוֹ לִפְנֵי פְרִעָה נֹאמְרָה לוֹ נְבוּאָה זוֹ, שֶׁהָרִי מְשִׁיבָא מְלַפְנֵי לֹא הוֹסִיף רְאוֹת פְּנֵיו. כַּחֲצֵת
הַלַּיְלָה, 'כַּחֲצֵת הַלַּיְלָה'. "כַּחֲצֵת", כְּמוֹ "כַּעֲלוֹת" (ש"א ט כו) "בְּחֵרוֹת אַפְסֵי בְּנוֹ" (תהלים קכד ג), זְהוּ פְּשׁוּטוֹ, לִישְׁבוֹ עַל אֶפְנֵיו,
שְׂאִין חֲצוֹת שֵׁם דְּבָר שֶׁל חֲצִי. וְרַבּוֹתֵינוּ דְּרָשׁוּהוּ כְּמוֹ "בְּחֵצֵי הַלַּיְלָה" (להלן יב כט), וְאָמְרוּ, שֶׁאֲמַר מֹשֶׁה: 'כַּחֲצוֹת', דְּמִשְׁמַע
סְמוּךְ לוֹ, אוֹ לִפְנֵיו אוֹ לְאַחֲרָיו, וְלֹא אָמַר 'כַּחֲצוֹת', שֶׁמָּא יִטְעוּ אֲצַטְגִּינִי פְרִעָה וְיֹאמְרוּ מֹשֶׁה בְּדַאי הוּא. (בְּרִכּוֹת ד.) (בְּרִכּוֹת ד.)
הַדְּפוּסִים וּבְדַפּוּר לִיתָא: אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ עֲתִיו וְרַגְעִיו, אָמַר: 'כַּחֲצוֹת':

(ה) עַד בְּכוֹר הַשְּׂבִי, לָמָּה לָקוּ הַשְּׂבִיִּים, כִּדִּי שְׁלֵא יֹאמְרוּ: יִרְאַתֵם תְּבַעָה עֲלֵבוֹנֵם, וְהִבִּיא פְרִעָנוֹת עַל מִצְרַיִם. מִבְּכוֹר
פְּרִעָה... עַד בְּכוֹר הַשְּׂפִחָה, כָּל הַפְּחוּתִים מִבְּכוֹר פְּרִעָה וְחֲשׁוּבִים מִבְּכוֹר הַשְּׂפִחָה הָיוּ בְּכֹלֵל, וְלָמָּה לָקוּ בְּנֵי הַשְּׂפִחָה,
שְׂאֵף הֵם הָיוּ מְשַׁמְעֵבְדִים בָּהֶם וְשִׁמְחִים בְּצַרְתָּם. וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה, לְפִי שֶׁהָיוּ עוֹבְדִין לָהּ. כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִפְרַע מִן
הָאָמָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, נִפְרַע מֵאֵלֵהֶּם:

(ז) לֹא יִחְרֹץ כָּלֵב לְשִׁנּוֹ, אֲמַר אֲנִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן שְׁנוֹן: 'לֹא יִשְׁנֹן'. וְכֵן "לֹא חֲרַץ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת לְשִׁנּוֹ" (יהושע י כא)

ח וַיִּרְדּוּ כָּל-עַבְדֵיךָ אֱלֹה אֵלֵי וְהִשְׁתַּחֲוִוִּי לֵאמֹר צֵא אִתָּהּ וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּרַגְלֶיךָ
וְאַחֲרֵי-כֵן אֵצֶא וַיֵּצֵא מֵעַם-פְּרָעָה בְּחָרִי-אָף:

וַיִּרְדּוּ כָּל-עַבְדֵיךָ אֱלֹה אֵלֵי וְהִשְׁתַּחֲוִוִּי לֵאמֹר צֵא אִתָּהּ וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי-כֵן אֵצֶא וַיֵּצֵא
מֵעַם-פְּרָעָה בְּחָרִי-אָף:

וַיַּחֲתוּן כָּל עַבְדֶיךָ אֵלַינ לְוֹתִי וַיִּבְעוּן מִנִּי לְמִימַר פּוֹק אֶת וְכָל עַמָּא דִּי עִמָּךְ וּבְתֵר כִּן אֶפּוֹק וּנְפַק מְלוֹת
פְּרָעָה בְּתַקּוּף רְגוּ: ם

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה לֹא-יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרָעָה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה לֹא-יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פְּרָעָה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא יִקְבַּל מִנְּכֹחַן פְּרָעָה בְּדִיל לְאַסְגָּאָה מִפְתֵּי בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם:

י וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת-כָּל-הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פְּרָעָה וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת-לֵב פְּרָעָה
וְלֹא-שָׁלַח אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ:

וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת-כָּל-הַמּוֹפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פְּרָעָה וַיַּחֲזֹק יְהוָה אֶת-לֵב פְּרָעָה וְלֹא-שָׁלַח
אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ:

וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עֲבָדוּ יְת כָּל מוֹפְתֵיָא הָאֵלִינ קְדָם פְּרָעָה וְאַתְקִיף יְיָ יְת לְבָא דְּפְרָעָה וְלֹא שָׁלַח יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעִיָּה: ם

יב א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֹא-אַהֲרֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִימַר:

רש"י

— לא שָׁנַן. "אֲזַ תְּחַרְזֵן" (ש"ב ה כד) — תִּשְׁתַּנְּנֵן. "לְמוֹרְגַ תְּרוּזֵן" (ישעיה מא טו) — שָׁנוּן. "מִחֲשָׁבוֹת תְּרוּזֵן" (משלי כא ה) — אָדָם
חָרִיף וְשָׁנוּן, "וַיִּד חֲרוּצִים תַּעֲשִׂיר" (משלי יד) — חֲרִיפִים, סוֹחֲרִים שְׁנוּנִים. אֲשֶׁר יַפְלֶה, יְבַדִּיל:

(ח) וַיִּרְדּוּ כָּל עַבְדֶיךָ, חֶלֶק כְּבוֹד לְמַלְכוּת, שְׁהָרִי בְּסוּף, יָרַד פְּרָעָה בְּעִצְמוֹ אֵלָיו בְּלִילָה "וַיֹּאמֶר קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי" (שמות
יב לא), וְלֹא אָמַר לוֹ מֹשֶׁה מִתְחִלָּה וַיִּבְרַח אֵלָי וְהִשְׁתַּחֲוִית לִי. אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ, הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצָתְךָ וְהַלּוֹכֶךָ. וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֶא,
עַם כָּל הָעָם מֵאַרְצֶךָ. וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרָעָה, כְּשֶׁגָּמַר דְּבָרָיו, יֵצֵא מִלְּפָנָיו. בְּחָרִי אָף, עַל שֶׁאָמַר לוֹ: "אֵל תִּסָּף רְאוֹת פָּנָי":

(ט) לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתֵי, מוֹפְתֵי — שְׁנִים. רְבוֹת — שְׁלֹשָׁה; מִכַּת בְּכוֹרוֹת, וּקְרִיעַת יָם סוּף וּלְנֵיעַר אֶת מִצְרַיִם:

(י) וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ וְגו', כִּכָּר כְּתֹב לָנוּ זֹאת בְּכָל הַמוֹפְתִים וְלֹא שִׁנְאָה כָּאן, אֲלֹא בְּשִׁבִיל לְסַמְכָה לְפָרְשָׁה שְׁלֹא-חָרְיָה:

(יא) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה וְאַל-אַהֲרֹן, בְּשִׁבִיל שֶׁאַהֲרֹן עָשָׂה וְטָרַח בְּמוֹפְתִים כְּמֹשֶׁה, חֶלֶק לוֹ כְּבוֹד זֶה בְּמִצְוֵה רֵאשׁוּנָה, שְׁפָלְלוּ
עַם מֹשֶׁה בְּדַבּוּר. בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, חוּץ לְכַרְךָ. אוֹ אֵינוֹ אֲלֵא בְּתוֹךְ הַכַּרְךָ, תִּלְמוּד לומר: "כִּצְאֵתִי אֶת הָעִיר וְגו'" (לעיל ט כט) —
וַיִּמָּה תִּפְלֶה קָלָה לֹא הַתְּפַלֵּל בְּתוֹךְ הַכַּרְךָ, לְפִי שֶׁהִיְתָה מְלֵאָה גְלוּלִים, דְּבוּר תְּמוּר כְּזֶה, לֹא כָּל שָׁכֵן:

ב תַּחֲדַשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ תַּחֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לַחֲדָשִׁי הַשָּׁנָה:
 תַּחֲדַשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ תַּחֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לַחֲדָשִׁי הַשָּׁנָה:
 יִרְחֹא הַדִּין לְכוֹן רֵישׁ יִרְחִין קַדְמָאֵי הוּא לְכוֹן לִירְחִי שְׁתָּא:

ג דְּבָרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשְׂרׁ לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֲבֹתָהּ
 שֶׁה לְבָיִת:

דְּבָרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשְׂרׁ לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֲבֹתָהּ שֶׁה לְבָיִת: מִלִּילוֹ
 עִם כָּל כְּנֻשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמִימְרָא בְּעֶסְרָא לִירְחֹא הַדִּין וַיִּסְבוּן לְהוֹן גְּבַר אֲמַר לְבֵית אָבָא אֲמַר לְבֵיתָא:

ד וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיּוֹת מִשֶּׁה וְלָקַח הוּא וַיִּשְׁכְּנוּ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשָׁתָא אִישׁ
 לְפִי אֲכָלוּ תְּכֻסּוּ עַל-הַשָּׁה:

וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיּוֹת מִשֶּׁה וְלָקַח הוּא וַיִּשְׁכְּנוּ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נִפְשָׁתָא אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תְּכֻסּוּ
 עַל-הַשָּׁה:

וְאִם יִזְעִיר בֵּיתָא מִלְּאֲתַמְנָאָה עַל אֲמַרָא וַיִּסַּב הוּא וַיִּשְׁכְּבוּהָ דְקָרִיב לְבֵיתָהּ בְּמַנְיִן נִפְשָׁתָא גְּבַר לְפוּם
 מִיכְלִיָּה תַתְּמַנּוֹן עַל אֲמַרָא:

רש"י

(ב) תַּחֲדַשׁ הַזֶּה, הָרְאָהוּ לְבַנָּה בְּחֻדוּשָׁה, וְאָמַר לוֹ: כְּשֶׁתִּירַח מִתַּחֲדַשׁ, יִהְיֶה לָךְ רֵאשׁ חֲדָשׁ. וְאִין מְקַרָא יוֹצֵא מִיַּד פְּשׁוּטוֹ:
 עַל חֲדָשׁ נִסָּן אָמַר לוֹ: זֶה יִהְיֶה רֵאשׁ לְסֹדֵר מַנְיִן הַחֲדָשִׁים, שְׂיִהָא אִיָּר – קְרוּי שְׁנֵי, סִיּוֹן – שְׁלִישִׁי (שְׁבַת סג). הַזֶּה,
 נִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה עַל מוֹלַד הַלְּבָנָה, בְּאִיזוֹ שְׁעוֹר תְּרָאָה וְתִהְיֶה רֵאשִׁיָּה לְקַדְשׁ, וְהָרְאָה לוֹ בְּאֶצְבַּע אֶת הַלְּבָנָה בְּרָקִיעַ וְאָמַר לוֹ:
 'כְּזֶה רָאָה וְקַדְשׁ'. וְכִיצַד הָרְאָהוּ, וְהֵלֵא לֹא הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ אֶלָּא בְּיוֹם שְׁנַאֲמַר: "וַיְהִי בְּיוֹם דְּבַר ה'" (לְעִיל ו' כח), "בְּיוֹם צוּחְתוֹ"
 (וּיְקָרָא ז' לח), "מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צָוָה ה' וְהֵלְאָה" (בְּמַדְבַּר טו כג), אֶלָּא סְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה נֶאֱמַרָה לוֹ פְּרָשָׁה זוֹ וְהָרְאָהוּ עִם חֲשֻׁכָה:

(ג) דְּבָרוּ אֶל כָּל עַדְתָּהּ, וְכִי אֶהְרֵן מְדַבֵּר, וְהֵלֵא כְּבָר נֶאֱמַר: "אֲתָהּ תְּדַבֵּר" (לְעִיל ז' ז), – אֶלָּא חוֹלְקִין כְּבוֹד זֶה לְזֶה, וְאוֹמְרִים
 זֶה לְזֶה: לְמַדְנִי, וְהַדְּבּוֹר יוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵיהֶם כְּאִלוֹ שְׁנֵיהֶם מְדַבְּרִים. דְּבָרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשְׂרׁ לַחֲדָשׁ, דְּבָרוּ
 הַיּוֹם – בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ, שְׂיִקְחוּהוּ בְּעֶשְׂרׁ לַחֲדָשׁ. הַזֶּה, פְּסַח מְצֻרִים מְקַחוּ בְּעֶשְׂרׁ וְלֹא פְּסַח דְּוִרוֹת (פְּסַחִים צו). שֶׁה לְבֵית
 אֲבֹתָהּ, לְמִשְׁפַּחָה אַחַת. הָרִי שְׁהִיו מְרַבִּין, יְכוּל שֶׁה אַחַד לְכַלָּן, תְּלַמוּד לומַר: "שֶׁה לְבֵית":

(ד) וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהַיּוֹת מִשֶּׁה, וְאִם יִהְיוּ מוֹעֲטִין מִהַיּוֹתָם מִשֶּׁה אַחַד, שְׂאִין יְכוּלִין לְאֲכָלוּ וַיְבֹא לְיַד גּוֹתָר, "וְלָקַח
 הוּא וַיִּשְׁכְּנוּ וְגו'", זֶהוּ מִשְׁמַעוֹ לְפִי פְּשׁוּטוֹ, וְעוֹד יֵשׁ בּוֹ מְדַרְשׁ לְלַמֵּד שְׂאֲחַר שְׁנַמְנוֹ עָלָיו, יְכוּלִין לְהַתְּמַעַט וְלִמְשַׁךְ יְדֵיהֶם
 הַיָּמִינוּ וְלִהְיוֹת עַל שֶׁה אַחַר, אִךְ אִם בָּאוּ לְמִשְׁפַּךְ יְדֵיהֶם וְלִהְיוֹת מִהַיּוֹת מִשֶּׁה, יִתְמַעֲטוּ בְּעוֹד הַשָּׁה קָיָם, בְּהַיּוֹתוֹ בְּחַיִּים
 וְלֹא מִשְׁנֻשְׁחַט (פְּסַחִים פט). בְּמִכְסַת, חֲשָׁבוֹן, וְכֵן: "מִכְסַת הָעֶרְבֹךְ" (וּיְקָרָא כו כג). לְפִי אֲכָלוּ, הָרְאָהוּ לְאֲכִילָה, פְּרָט לְחוּלָה וְזָקָן
 שְׂאִינוּ יְכוּל לְאֲכָל בְּבֵית (מְכִילָתָא). תְּכֻסּוּ, תַתְּמַנּוֹן:

ה שָׁה תָּמִים זָכַר בְּיַשְׁנָה יְהִי לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׁים וּמִן־הָעֵזִים תִּקְחוּ:
שָׁה תָּמִים זָכַר בְּיַשְׁנָה יְהִי לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׁים וּמִן־הָעֵזִים תִּקְחוּ:
אָמַר שְׁלִים דְּכַר בַּר שְׁתִּיָּה יְהִי לְכוּן מִן אַמְרֵיא וּמִן עֲזֵיא תִסְבוּן:

ו וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהַל
עַד־תִּישָׂא לְבַיִן הָעֲרֻבִים:

וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהַל עַד־תִּישָׂא לְבַיִן הָעֲרֻבִים:
וְהָיָה לְכוּן לְמִטְרָא עַד אַרְבַּעָה עָסְרָא יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין וַיִּכְסֹּן יְתִיָּה כָּל קָהֲלָא כְּנִשְׁתָּא דִישְׂרָאֵל בֵּין
שְׁמֵשֵׁיא:

ז וּלְקַחוּ מִן־הֶדֶם וְנָתַנּוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבְּתִיִּם אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ
בָּהֶם:

וּלְקַחוּ מִן־הֶדֶם וְנָתַנּוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבְּתִיִּם אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם:
וַיִּסְבוּן מִן דְּמָא וַיִּתְּנוּן עַל תְּרִין סַפֵּיא וְעַל שְׁקָפָא עַל בְּתֵיא דִיכְלוּן יְתִיָּה בְּהוּן:

רש"י

(ח) תָּמִים, בְּלֹא מוּם. בֶּן שָׁנָה, כָּל שָׁנָתוֹ קָרוּי בֶּן שָׁנָה, כְּלוּמַר שְׁנוּלַד בְּשָׁנָה זוֹ. מִן הַכְּבָשִׁים וּמִן הָעֵזִים, אוֹ מִזֶּה אוֹ מִזֶּה, שְׂאֵף עֵז קָרוּי שָׁה, שְׁנַאֲמַר: "וְשָׁה עֲזִים" (דברים יד ד):

(ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, זֶהוּ לְשׁוֹן בְּקוּר — שְׁטַעוֹן בְּקוּר מִמוּם אַרְבַּעָה יָמִים קֹדֶם שְׁחִיטָה (פסחים צו), וּמִפְּנֵי מַה הַקְּדִים לְקִיחָתוֹ לְשְׁחִיטָתוֹ אַרְבַּעָה יָמִים, מַה שְׁלֹא צִיָּה בֶּן בְּפִסְח דּוּרוֹת, הָיָה רַבִּי מִתֵּיא בֶּן חֲרָשׁ אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר: "וְאָעֵבֵר עֲלֶיךָ וְאַרְאֶךָ וְהִנֵּה עֲתִיד עֵת דְּדִים" (יחזקאל טו ח), הַגִּיעָה שְׁבוּעָה שְׁנֹשְׁבַעֲתִי לְאַבְרָהָם שְׁאָגַל אֶת בְּנָיו וְלֹא הָיוּ בְּיָדָם מִצּוֹת לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם, כְּדִי שְׁיִגְאָלוּ, שְׁנַאֲמַר: "וְאֵת עֵרֶם וְעִרְיָה" (יחזקאל טו ז), וְנָתַן לָהֶם שְׁתֵּי מִצּוֹת: דָּם פֶּסַח, וְדָם מִלֵּה שְׁמֹלוֹ בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה, שְׁנַאֲמַר: "מִתְּבוּסְסַת בְּדַמֵּיךְ" (יחזקאל טו ו) — בְּשֵׁנֵי דְּמִים, וְאוֹמֵר: "גַּם־אֵת בְּדָם־בְּרִיתְךָ שְׁלַחְתִּי אֲסִירֶיךָ מִבּוֹר אֵין מִים בּוֹ" (זכריה ט יא). (וְשִׁהִיו) [וּלְפִי שְׁהִיו] שְׁטוּפִים בַּעֲבוּדָה זָרָה, אָמַר לָהֶם: "מִשְׁכּוֹ וְקַחוּ לָכֶם" (לקמן פסוק כא), "מִשְׁכּוֹ" יְדִיכֶם מַעֲבוּדָה זָרָה "וְקַחוּ לָכֶם צֹאן" שֶׁל מִצְוָה. וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ וְגו', וְכִי כֵּלֶן שׁוֹחֲטִין, אֲלֵא מִכָּאן, שְׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ (קידושין מא). קָהַל עַד־תִּישָׂא לְבַיִן הָעֲרֻבִים, 'קָהֲל' וְ'עֲדָה' וְ'יִשְׂרָאֵל', מִכָּאן אָמַר: פֶּסַחִי צְבוּר נִשְׁחַטִּין בְּשֵׁלֶשׁ כְּתוּת, זו אַחַר זו. וְכַנְסָה כַּת רֵאשׁוּנָה, נִנְעֵלוּ דְלָתוֹת הָעֲזֻרָה וְכוּ', כְּדֹאִיתָא בְּפִסְחִים (דף סד). בֵּין הָעֲרֻבִים, מִשֵּׁשׁ שְׁעוֹת וְלַמְעַלָּה קָרוּי בֵּין הָעֲרֻבִים, שְׁהַשְׁמֵשׁ נוֹטָה לְבֵית מְבוֹאוֹ לְעֵרֵב. וְלִשׁוֹן "בֵּין הָעֲרֻבִים" נִרְאֶה בְּעִינֵי, אוֹתָן שְׁעוֹת שְׁבִין עֲרֻכַת הַיּוֹם לְעֲרֻכַת הַלֵּילָה. עֲרֻכַת הַיּוֹם בְּתַחֲלַת שְׁבַע שְׁעוֹת מְכִי יָנֹטוּ צְלָלֵי עֵרֵב, וְעֲרֻכַת הַלֵּילָה בְּתַחֲלַת הַלֵּילָה. עֵרֵב, לְשׁוֹן נֶשֶׁף וְחֶשֶׁף כְּמוֹ "עֲרֻבָה כָּל־שְׂמֻחָה" (ישעיה כד יא):

(ז) וּלְקַחוּ מִן הֶדֶם, זוֹ קְבֵלַת הַדָּם. יְכוֹל בֵּיד, תְּלַמוּד לֹאֹמַר: "אֲשֶׁר בְּפֶה" (להלן פסוק כב). הַמְּזוּזוֹת, הֵם הַזְּקוּפוֹת אַחַת מִכָּאן לְפֶתַח וְאַחַת מִכָּאן. הַמִּשְׁקוֹף, הוּא הַעֲלִיּוֹן שֶׁהַדְּלֵת שׁוֹקֵף עָלָיו כְּשׁוֹסְגִין אוֹתוֹ, לִינְטִיל בְּלַע"ז. וְלִשׁוֹן שְׁקִיפָה — חֲבָטָה, כְּמוֹ "קוֹל עֲלָה נִדְף" (ויקרא כו לו) טְרַפָּא דְשְׁקִיף, "חֲבוּרָה" (שמות כא, כה) מִשְׁקוּפֵי. עַל הַבְּתִיִּם אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם, וְלֹא עַל מִשְׁקוֹף וּמְזוּזוֹת שְׁבִבֵית הַתְּכָן וּבְבִית הַבְּקָר [וּבְבִית הָאוֹצָר] שְׂאִין [בְּנֵי אָדָם] דְּרִין בְּתוֹכָן:

ח ואכלו את־הבשר בלילה תִּהְיֶה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מְרִים יֹאכְלֶהוּ:
 ואכלו את־הבשר בלילה תִּהְיֶה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מְרִים יֹאכְלֶהוּ:
 ויכלון ית בסרא בליליא ההוא טוי נור ופטיר על מרין יכלניה:

ט אל־תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם־צְלִי־אֵשׁ ראשו על־כְּרָעוֹ וְעַל־קִרְבּוֹ:
 אל־תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם־צְלִי־אֵשׁ ראשו על־כְּרָעוֹ וְעַל־קִרְבּוֹ:
 לא תיכלון מניה פד חי ואף לא בשלא מבשל במיא אלהן טוי נור רישיה על כרעוהי ועל גוה:

י ולא־תותירו ממנו עד־בקר והנתר ממנו עד־בקר פֶּאֶשׁ תִּשְׂרְפוּ:
 ולא־תותירו ממנו עד־בקר והנתר ממנו עד־בקר פֶּאֶשׁ תִּשְׂרְפוּ:
 ולא תשארון מניה עד צפרא ודישתאר מניה עד צפרא בנורא תוקדון:

יא וְכֹכֶה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְנִיכֶם חֲגָרִים נְעֻלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם בְּיַדְכֶם וְאִכְלַתֶּם אֹתוֹ
 בַּחֲפוּזִין פֶּסַח הוּא לִיהוּה:

וְכֹכֶה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְנִיכֶם חֲגָרִים נְעֻלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם בְּיַדְכֶם וְאִכְלַתֶּם אֹתוֹ
 בַּחֲפוּזִין פֶּסַח הוּא לִיהוּה:

יב וְכִדְיִן תִּיכְלוּן יְתִיָּה חֲרָצִיכוֹן יְהוֹן אֲסִירִין מְסַנִּיכוֹן בְּרַגְלֵיכוֹן וְחֲטָרִיכוֹן בְּיַדֵּיכוֹן וְתִיכְלוּן יְתִיָּה
 בְּבַהִילוֹ פֶּסַחָא הוּא קָדָם יי:

רש"י

(ח) את הבשר, ולא גידים ועצמות. על מרדים, כל עשב מר נקרא מרור, וצום לאכול מרור, זכר ל"וימררו את חייכם"

(פסחים קטז:)

(ט) אל תאכלו ממנו נא, שאינו צלוי כל צרכו, קוראו נא בלשון ערבי. ובשל מבשל, כל זה באזהרת "אל תאכלו" (פסחים מא:). במים, מנין לשאר משקין, תלמוד לומר: "ובשל מבשל" — מכל מקום. כי אם־צְלִי־אֵשׁ, למעלה (פסוק ח), גזר עליו ב'מצות עשה', וכאן הוסיף עליו 'לא תעשה', "אל תאכלו ממנו... כי אם צלי אש" (פסחים מא:). ראשו על כרעיו, צולהו כלו כאחד עם ראשו ועם כרעיו ועם קרבו, ובני מעיו נותן לתוכו אחר הדחתן (פסחים עד:). ולשון "על כרעיו ועל קרבו", כלשון "על צבאותם" (לעיל ו כו), כמו 'בצבאותם' — כמות שהן, אף זה כמות שהוא, כל בשרו משלם:

(י) והנתר ממנו עד בקר, מה תלמוד לומר "עד בקר" פעם שניה — ליתן בקר על בקר, שהבקר משמעו משעת הגז החמה, ובא הכתוב להקדים שאסור באכילה מעלות השחר, זהו לפי משמעו. ועוד מדרש אחר: למד שאינו נשרף ביום טוב אלא ממחרת, וכך תדרשנו: והנתר ממנו בבקר ראשון עד בקר שני — תעמד ותשרפנו (שבת כד:):

(יא) מתניכם חגרים, מזמנים לדרך. בחפזון, לשון בקלה ומהירות [ס"א: בקלה ומהירות] כמו: "יְהִי דוֹד נַחֲפֹז לְלַכֵּת" (ש"א כג כו), "אשר השליכו ארם בחפזם" (מ"ב ז טו). פֶּסַח הוּא לֵה, הקרבן. הוא קרוי 'פסח' — על שם הדלוג והפסיחה שהקדוש ברוך הוא מדלג בתי ישראל מביין בתי מצרים וקופץ ממצרי למצרי, וישראל אמצעי נמלט, — ואתם עשו כל עבודותיו לשם שמים, (ס"א: דבר אחר) דרך דלוג וקפיצה, זכר לשמו שקרוי פסח, (וגם פסקווא לשון פסיעה):

יב וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה וְהִכִּיתִי כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה:

וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֹּה וְהִכִּיתִי כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה:

וְאֶתְגַּלִּיתִי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּלִילָא הַדִּין וְאֶקְטוּל כָּל בּוֹכְרָא בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם מֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וּבְכָל טַעֲוַת מִצְרַיִם אֶעֱבַד דִּינִין אֲנָא יְיָ:

יג וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבְּתִימִים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרֵאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יְהִיָּה בְּכֶם נִגְף לְמִשְׁחִית בְּהַבְּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבְּתִימִים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרֵאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יְהִיָּה בְּכֶם נִגְף לְמִשְׁחִית בְּהַבְּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְיְהִי דְמָא לְכוּן לְאֹת עַל בְּתִיָּא דֵי אַתּוּן תַּמָּן וְאַחַזִּי יַת דְּמָא וְאַיְחוּס עֲלִיכוּן וְלֹא יְהִי בְכוּן מוּתָא לְחַבְלָא בְּמַקְטְלֵי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

יד וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וַחֲגֻתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּהוּ:

וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וַחֲגֻתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּהוּ:

וְיְהִי יוֹמָא הַדִּין לְכוּן לְדוֹכְרָנָא וְתַחֲגוּן יְתִיָּה חַגָּא קָדָם יְיָ לְדִרְיִכוּן קָיָם עַלְמָא תִּחְגְּגִיָּה:

רש"י

(יב) וְעִבְרָתִי, כְּמִלְךָ הַעוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וּבְהַעֲבָרָה אַחַת וּבְרִגְעָא אַחַד כֶּלֶן לּוֹקִין (מכילתא). כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֶף בְּכוֹרוֹת אַחֲרִים וְהֵם בְּמִצְרַיִם. וּמִנִּין אֶף בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם שֶׁבְּמִקְוֵמוֹת אַחֲרִים, תְּלִמּוּד לּוֹמֵר: "לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּכֹוֹרֵיהֶם" (תהלים קלו ט). מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, מִי שֶׁהִתְחִיל בְּעִבְרָה תַּחֲלָה, מִמֶּנּוּ מִתְחַלֵּת הַפְּרָעָנוּת. וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם, שֶׁל עֵץ נִרְקָבָת, וְשֶׁל מַתְכַּת נְמֻסָּת וְנִתְכַּת לְאֶרֶץ. אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה', אֲנִי בַעֲצָמִי וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ (הגדה של פסח):

(יג) וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת, "לָכֶם לְאֹת" וְלֹא לְאַחֲרִים לְאֹת — מִכָּאן, שְׁלֹא נִתְּנוּ הַדָּם אֲלֵא מִבְּפָנִים. וְרֵאִיתִי אֶת הַדָּם, הַפֶּל גְּלוֹי לְפָנָיו, אֲלֵא אִמֵּר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'נִוְתַן אֲנִי אֶת עֵינֵי לְרֵאוֹת שְׂאֵתָם עֲסוּקִים בְּמִצְוֹתַי וּפּוֹסֵחַ אֲנִי עֲלֵיכֶם'. וּפְסַחְתִּי, וְחַמְלָתִי, וְדוּמָה לוֹ: "פְּסוּחַ וְהַמְלִיט" (ישעיה לא ה), וְאֲנִי אוֹמֵר: כָּל 'פְּסִיחָה', לְשׁוֹן דְּלוּג וּקְפִיצָה: "וּפְסַחְתִּי", מְדַלֵּג הִיָּה מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל לְבְּתֵי מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים זֶה בְּתוֹךְ זֶה. וְכֵן "פְּסִיחִים עַל־שְׂמֵי הַסַּעֲפִים" (מ"א יח כא), וְכֵן כָּל הַפְּסִיחִים הוֹלְכִים כְּקוֹפְצִים, וְכֵן "פְּסוּחַ וְהַמְלִיט" (ישעיה לא, ה) — מְדַלְּגוּ וּמְמַלְטוּ מִבֵּין הַמוֹמְתִים. וְלֹא־יְהִיָּה בְּכֶם נִגְף, אֲבָל הוּוּהָ הוּא בְּמִצְרַיִם (מכילתא). הָרִי שֶׁהָיָה מִצְרֵי בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יְכוּל יְמַלֵּט, תְּלִמּוּד לּוֹמֵר: "וְלֹא־יְהִיָּה בְּכֶם נִגְף" — אֲבָל הוּוּהָ בְּמִצְרֵי שֶׁבְּבְתִיכֶם. הָרִי שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל מִצְרֵי, שׁוֹמֵעַ אֲנִי יְלֵקָה כְּמוֹתוֹ, תְּלִמּוּד לּוֹמֵר: "וְלֹא־יְהִיָּה בְּכֶם נִגְף":

(יד) לְזִכְרוֹן, לְדוֹרוֹת. וַחֲגֻתֶם אֹתוֹ, יוֹם שֶׁהוּא לֶךְ לְזִכְרוֹן אֶתְּהָ חוּגְגוֹ, וְעַדִּין לֹא שִׁמְעֵנוּ אִי זֶהוּ יוֹם הַזִּכְרוֹן, תְּלִמּוּד לּוֹמֵר: "זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאֶתֶם" (להלן יג א) — לְמַדְּנוּ שֵׁיוֹם הַיִּצְאָה הוּא יוֹם שֶׁל זְכָרוֹן. וְאַיִזָּה יוֹם יִצְאוּ, תְּלִמּוּד לּוֹמֵר: "מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יִצְאוּ" (במדבר לג א) — הָיוּ אוֹמְרֵי יוֹם ט"ו בְּנִיסָן, הוּא שֶׁל יוֹם טוֹב, שֶׁהָרִי לִיל ט"ו אֲכָלוּ אֶת הַפֶּסַח וְלִבְקָר

טו שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מפתיתכם כי | כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי:

שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאר מפתיתכם כי | כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי:

שבעת יומין פטיר תיכלון ביום קדמא קדמא תבטלון חמיע מפתיתון ארי כל דיכול חמיע וישתצי אנשא ההוא מישראל מיום קדמא קדמא עד יומא שביעא:

טז וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

וביום הראשון מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אך אשר יאכל לכל-נפש הוא לבדו יעשה לכם:

וביום קדמא קדמא מערע קדיש וביום שביעא מערע קדיש יהי לכוון כל עיבידא לא יתעבד בהון ביום די מתאכל לכל נפש הוא בלחודוהי יתעבד לכוון:

רש"י

יציאו (מכילתא). לדרתיכם וגו', שומע אני מעוט דורות שנים, תלמוד לומר: "חקת עולם תקנהו" (מכילתא):

(טו) שבעת ימים, שטיינ"א של ימים. שבעת ימים מצות תאכלו, ובמקום אחר הוא אומר: "ששת ימים תאכל מצות" (דברים טו ח). למד על שביעי של פסח שאינו חובה לאכל מצה, ובלבד שלא יאכל חמץ. מניין אף ששה רשות, תלמוד לומר "ששת ימים" — זו מדה בתורה: דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו (בלבד) יציא, אלא ללמד על הכלל כלו יציא: מה שביעי רשות, אף ששה רשות. יכול אף לילה הראשון רשות, תלמוד לומר: "בערב תאכלו מצות" (פסוק יח) — הכתוב קבעו חובה (פסחים קכ.). אך ביום הראשון תשביתו שאר, מערב יום טוב, וקרוי ראשון לפי שהוא לפני השבעה. ומצינו מקדם קרוי ראשון, כמו "הראשון אדם תולד" (איוב טו ז) — הלפני אדם נולדת. או אינו אלא ראשון של שבעה, תלמוד לומר: "לא-תשחט על-חמץ" (להלן לד כה) — לא תשחט הפסח ועדין חמץ קיים (פסחים ה.). הנפש ההוא, כשהיא בנפשה ובדעתה פרט לאנוס (קידושין מג.). מישראל, שומע אני תפירת מישראל ותלף לה לעם אחר, תלמוד לומר במקום אחר: "מלפני" (ויקרא כב ג) — בכל מקום שהוא רשותי:

(טז) מקרא קדש, מקרא, שם דבר — קרא אותו קדש לאכילה ושתיה וכסות (מכילתא). לא יעשה בהם, אפלו על ידי אחרים. הוא לבדו, (יכול אף לגוים, תלמוד לומר: "הוא לבדו יעשה לכם", לכם — ולא לגוים), הוא — ולא מכשיריו, שאפשר לעשותן מערב יום טוב (ביצה כח:). לכל נפש, אפלו לבהמה. יכול אף לנכרים — תלמוד לומר: "לכם". (ס"א: תלמוד לומר "אך" — חלק):

וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הַמִּצְוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוּצֵאתִי אֶת־עַבְדְּאֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הַמִּצְוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוּצֵאתִי אֶת־עַבְדְּאֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם
הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

וְתִטְרוּן יְת פְּטִירָא אַרִי בְכֻרָן יוֹמָא הֲדִין אַפִּיקִית יְת חֵילִיכוֹן מֵאֲרַעָא דְּמִצְרַיִם וְתִטְרוּן יְת יוֹמָא הֲדִין
לְדִרִיכוֹן קָיָם עָלָם:

יח בְּרֵאשֵׁן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב תֹּאכְלוּ מִצֵּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֵשְׂרִים לַחֹדֶשׁ
בְּעֶרְב:

בְּרֵאשֵׁן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב תֹּאכְלוּ מִצֵּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֵשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב:

בְּנִיסָן בְּאַרְבַּעָה עָסָרָא יוֹמָא לִירְחָא בְּרַמְשָׂא תִיכְלוֹן פְּטִירָא עַד יוֹמָא עֶסְרִין וְחַד לִירְחָא בְּרַמְשָׂא:

יט שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֶכֶם כִּי אֶל־אֲכַל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֻרְחַ הָאָרֶץ:

שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֶכֶם כִּי אֶל־אֲכַל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר
וּבְאֻרְחַ הָאָרֶץ:

שְׁבַעַת יוֹמִין חֲמִיר לֹא יִשְׁתַּכַּח בְּבִתְיֶכֶם אַרִי כֹל דִּיכוֹל מַחְמֶעָא וְיִשְׁתַּצִּי אַנְשָׂא הַהִיא מִכּוֹנְשָׂתָא דִּישְׂרָאֵל
בְּגִיורָא וּבִיציבָא דְאַרְעָא:

רש"י

(יז) וְשָׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת, שְׁלֹא יִבְאוּ [בדפוס: תביא] לִידֵי חֲמוּץ. מִכָּאן אָמְרוּ: תִּפְח תִּלְטֹשׁ בְּצוּנָן. רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה אָמַר: אֵל
תְּהִי קוֹרָא "אֶת הַמִּצְוֹת", אֲלֵא 'אֶת הַמִּצְוֹת', כְּדֶרֶךְ שְׂאִין מִחְמִיצִין אֶת הַמִּצְוֹת, כִּף אִין מִחְמִיצִין אֶת הַמִּצְוֹת, אֲלֵא אִם
בָּאָה לִידֶךָ, עֲשֵׂה אוֹתָהּ מִד. וְשָׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה, מִמְּלֶאכֶה. לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם, לְפִי שְׁלֹא נֶאֱמַר (בפסוק יד) "דורות"
וְ"חֻקַּת עוֹלָם" עַל הַמְּלֶאכֶה, אֲלֵא עַל הַחֲגִיגָה, לְכֹף חֲזֹר וְשִׁנְאוּ כָּאן, שְׁלֹא תֹאמַר: אֲזַהֲרֶת "כֹּל־מְלֶאכֶה לֹא־יַעֲשֶׂה", לֹא
לְדוֹרוֹת נֶאֱמָרָה אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר:

(יח) עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֵשְׂרִים, לְמָה נֶאֱמַר, וְהָלֵא כִּכָּר נֶאֱמַר: (פסוק טו) "שְׁבַעַת יָמִים", לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "יָמִים", לִילוֹת מִנִּין, תִּלְמוּד
לוֹמַר: "עַד יוֹם הָאֶחָד וְגו'":

(יט) לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֶכֶם, מִנִּין לְגִבּוּלִין, תִּלְמוּד לוֹמַר: "בְּכָל־גְּבֻלָּךְ" (שמות ג ז). מִה תִּלְמוּד לוֹמַר "בְּבִתְיֶכֶם" — מִה בֵּיתְךָ
בְּרִשׁוּתְךָ, אִף גְּבוּלְךָ שְׁבִרְשׁוּתְךָ, יֵצֵא חֲמִצּוֹ שֶׁל נֹכְרִי שֶׁהוּא אֲצִל יִשְׂרָאֵל וְלֹא קִבֵּל עָלָיו אַחֲרֵיכֶם. כִּי כֹל־אֲכַל מַחְמֶצֶת,
לְעֵנֶשׁ פְּרֵת עַל הַשָּׂאֹר. וְהָלֵא כִּכָּר עֲנֵשׁ עַל הַחֲמֶץ (בפסוק טו), אֲלֵא שְׁלֹא תֹאמַר: חֲמֶץ שְׂרָאוּי לְאֲכִילָה עֲנֵשׁ עָלָיו, שָׂאֹר
שְׂאִינוֹ רָאוּי לְאֲכִילָה לֹא יַעֲנֵשׁ עָלָיו. וְאִם עֲנֵשׁ עַל הַשָּׂאֹר וְלֹא עֲנֵשׁ עַל הַחֲמֶץ, הֵייתִי אֹמֵר: שָׂאֹר שֶׁהוּא מִחְמֶץ אַחֲרֵים,
עֲנֵשׁ עָלָיו, חֲמֶץ שְׂאִינוֹ מִחְמֶץ אַחֲרֵים, לֹא יַעֲנֵשׁ עָלָיו. לְכֹף נֶאֱמָרוּ שְׁנֵיהֶם (ביצה ז ט). בְּגֵר וּבְאֻרְחַ הָאָרֶץ, לְפִי שֶׁהִנֵּס נַעֲשֶׂה
לְיִשְׂרָאֵל, הַצָּרֶךְ לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים:

כ כל-מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:
כל-מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:
כל מחמצא לא תיכלון בכל מותבניכון תיכלון פטירא : פ **חמישי**

רש"י

(כ) מחמצת לא תאכלו, אזהרה על אכילת שאור. כל מחמצת, להביא את תערובתו. בכל מושבתיכם תאכלו מצות, זה בא ללמד שתהא ראוייה להאכל בכל מושבתיכם פרט למעשר שני וחלות תודה (שאינם ראויים להאכל בכל מושבות, אלא בירושלים):